

ESA
LESKINEN

*Ensimmäinen
tasavalta*

KANSALLISTEATTERI | NTAMO

*Ensimmäinen
tasavalta*

ESA
LESKINEN

*Ensimmäinen
tasavalta*

K. J. Ståhlberg ja taistelu suomalaisesta demokratiasta

SUOMEN KANSALLISTEATTERI | NTAMO

Helsinki
2 0 2 2

© Esa Leskinen 2022
ISBN 978-952-215-875-8

ULKOASU & TAITTO
Göran de Kopior

KANNEN KUVA
Mitro Härkönen / Kansallisteatteri

VALMISTAJA
BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

NTAMO
Helsinki 2022
www.ntamo.net

Kantaesitys
Suomen Kansallisteatteri
18. lokakuuta 2022

Näytelmän esitysoikeuksia
valvoo tekijä.

Sen taustoittavana tutkijana
on toiminut Aleksi Ahtola.

PROLOGI: MENNEISYYDEN HAAMUT

Kulosaari, Helsinki, 12.9.1952. Ilta.

Vanha mies istuu nojatuolissa, hörppii teetä ja kuuntelee radiota – lähetyksessä kerrotaan, kuinka viimeinen sotakorvausjuna tulee pian ylittämään Vainikkalan raja-aseman. Lähetys rätisee ja siinä on häiriöitä – taustalta kuuluu tuskin erottuvana Straussin valssi, aivan kuin kanava ei olisi täysin kohdallaan.

Vanhan miehen hörpätessä teetä Straussin sävelet hukuttavat radioselostajan äänen kokonaan alleen, ja vastoin arkilogiikkaa valssi irtautuu radiosta ja vyöryy mahtavana hyökynä yli koko tilan. Samaan aikaan näyttämön yläpuolella olevalle screenille ilmaantuu tekstiplansseja.

HELSINKI, 12. SYYSKUUTA 1952

SOTAKORVAUSTEN RASKAAT VUODET OVAT TAKANA
JA UUSI HYVINVOINNIN AIKAKAUSI ON ALKAMASSA

87-VUOTIAS K. J. STÅHLBERG SAA HALVAUSKOHTAUKSEN
KOTONAAN KULOSAARESSA

Tunnelma muuttuu epätodelliseksi – vanha mies pudottaa teekuppinsa ja katselee ihmeissään ympärilleen. Hänen olohuoneensa seinät tuntuvat liukenevan ilmaan ja häntä ympäröi vailla selkeitä muotoja oleva, loputtomuuksiin jatkuva hämärä, johon alkaa ilmaantua outoja, ääriviivoiltaan epämääräisiä hahmoja.

Hahmot lähestyvät nojatuolissa istuvaa miestä ja alkavat puhua hänelle.

ÄÄNI

Minä en ole koskaan epäonnistunut. Herra presidentti voi luottaa minuun.

ÄÄNI

Ståhlberg on hajottanut valkoisen rintaman.

ÄÄNI

Herra riistäjäprofessori on hyvä ja istuu alas.

ÄÄNI

Minä tulin varoittamaan sinua. Sinun henkeäsi uhataan. Sinut halutaan tappa.

ÄÄNI

Jos Ståhlberg valitaan, on huomenna Pohjanmaa tulossa.

ÄÄNI

Se mies on puolipunainen ja on aina ollut.

ÄÄNI

Se till att ni inte brinner opp där allihopa en vacker natt.
("Katsokaahan, ettette kaikki pala sinne jonakin kauniina yönä.")

ÄÄNI

Tätä sotaa ei ole käyty loppuun vielä. Olen pahoillani, mutta sinua tarvitaan.

ÄÄNI

Juhlapäivä, historiallinen päivä! Suomi on vihdoon tasavalta! Se on paljolti Ståhlbergin ansiota!

ÄÄNI

Kukaan ei puhu Ståhlbergistä mitään. Koulun historiankirjoissa on vain pari riviä hänestä. Niissä sanotaan vain, että silloin ja silloin hänet valittiin presidentiksi. Ei ne tiedä, kuka Ståhlberg on.

Vanha mies, jonka nimi todellakin on Kaarlo Juho Ståhlberg, tuttavien kesken Kalle tai John, suhtautuu ääniin hänelle luonteenomaisen rauhallisesti.

STÅHLBERG

Minut voi aivan mainiosti unohtaa. Mannerheimista ja Ukko-Pekasta on jo kirjoitettu hymistelevät elämäkerrat, joissa historiallista totuutta on muunneltu – minä en haluaisi itsestäni sellaista. Pitäisi keksiä semmoinen muoto, jossa puhutaan asiasta, ja henkilö on mukana vain sivussa.

Viimeksi puhunut hahmo erkanelee varjoista – hänen nimensä on Ester Ståhlberg.

ESTER STÅHLBERG

Me katoamme niin nopeasti ja meistä jää jäljelle niin vähän. On tärkeää muistaa ne kamppailut, joita kauan sitten on käyty ja käydään kenties vielä tulevinakin aikoina. Minä siis aloitan, niin kuin en vielä koskaan ole aloittanut.

”Kansanvallan vahvistamiseksi
on tärkeää, että
kaikki ryhmät
voivat kokea
voivansa vaikuttaa
ja tuntea
tasavaltaiset
periaatteet
omikseen.

*Ensimmäinen
tasavalta*

on Suomen Kansallisteatterin
150-vuotisjuhlanäytelmä
maan itsenäistymisestä
ja kamppailusta
niin kansanvallan
kuin oikeusvaltioperiaatteen
vakiinnuttamiseksi.

Se on teos yllättävän huonosti
tunnetusta K. J. Ståhlbergistä
lähipiireineen, kiistakumppaneineen
ja toimintaympäristöineen.
Esa Leskisen työ kantaesitettiin
hänen ohjauksenaan
syyskuussa 2022.

NTAMO 2022

ISBN 978-952-215-875-8